

Kauppapolitiikka ja LDC-maat

Köyhimmillä mailla on vaikeuksia hyötyä kaupan vapauttamisesta. Euroopan unionin tuore aloite LDC-maiden vapaasta pääsystä sen markkinoille ei ratkaise maiden ongelmia.

GATTIN eli yleisen tulli- ja vapaakauppasopimuksen Uruguayn kierroksella (1986-94) neuvoteltiin ensi kertaa vähiten kehittyneille maille (LDC) tärkeiden maataloustuotteiden kaupasta ja sen liberalisoinnista. Maataloustukien ja vientitukien asteittaisesta alentamisesta sovittiin muiden paitsi LDC-maiden osalta. Monet niistä olivat kuitenkin alentaneet tukiaan ja tullessaan jo lähtiessään Maailmanpankin ja IMF:n rakennesopeutus-ohjelmiin. Unctadin mukaan monet LDC-maat ovatkin liberalisoineet kauppansa muita kehitysmaita nopeammin.

LDC-maita luvattiin auttaa

WTO:n maataloussopimus syntyi 1994 Marrakechissa. LDC-maat tavoittelivat Uruguayn kierroksen aikana uusia markkinoita ja parempia hintoja tuotteistaan. Niille luvattiin muita pidempiä siirtymäaikoja jos ne liittyvät sopimukseen. Niille luvattiin myös ruoka-apua, taloudellista tukea ruoan tuontiin ja maatalouden tuottavuuden ja infrastruktuurin kehittämiseen. Tekninen apu tai tuotanto- ja vientikapasiteetin lisäämiseen tarvittu tuki eivät ole toteutuneet, toteaa yhdysvaltalainen Institute for Agriculture and Trade Policy –järjestö. Lupauksista ovat LDC-maiden mielestä toteutuneet vain siirtymäajat.

Uruguayn kierros johti WTO-järjestelmän perustamiseen 1995. Sen maataloussopimukseen liittyneitä kehitysmaita kiellettiin ottamasta käyttöön sellaisia tukia, joita teollisuusmaat maksoivat omalle maataloustuotannolle.

EU tärkein kauppakumppani

Euroopan unioni on vähiten kehittyneiden maiden tärkein markkina-alue, jolle niiden viennistä suuntautui 56 prosenttia 1998. Unioni on suojannut maataloussektoriaan tuontirajoituksin ja –tullein. EU ilmoitti aikaisemmin keväällä ”Eveything but arms” (EBA) -aloitteesta, jolla muiden tuotteiden kuin aseiden tuonti LDC-maista vapautetaan. Aloite ei kuitenkaan ole vähiten kehittyneiden maiden kannalta riittävä, koska maat eivät ilman merkittävää tukea kykene hyödyntämään EU:n markkinoita.

Euroopan komissio haluaa turvata maataloustuotteiden jalostuksen ja viennin jatkumisen kun suoria hinta- ja vientitukia on pakko leikata. EU:lla onkin nyt tarve tuoda perushyödykkeitä kehitysmaista jalostusteollisuutensa raaka-aineiksi.

WTO: Oikeus vientiin

WTO:n maataloussopimukseen sisältyy oikeus vientiin, joka käytännössä kieltää ruokaomavaraisuuden. Sopimus varaa neljä prosenttia maataloustuotteiden kotimaisesta kulutuksesta tuonnille. Tämän säännön avulla EU ja Yhdysvallat ovat saattaneet lisätä vientidumppausta. Suorat maataloustuet laskevat kotimaan markkinahintaa, ja näin maataloustuki toimii käytännössä epäsuorana vientitukena. WTO:n mukaan keinotekoisesti halvennettujen

tuotteiden vienti on laillista, sillä maatalous-sopimus ei puutu siihen, peittääkö kotimaan markkinahinta todelliset tuotantokustannukset.

Tämä on heikentänyt vähiten kehittyneiden maiden maataloutta ja kasvattanut niiden riippuvuutta elintarvikkeiden tuonnista.

Rikkaat teollisuusmaat ovat suojanneet maatalous-tuotantoon jopa satojen prosenttien tullein. Tällaiset tariffihuiput ja jalostusasteen noustessa nousevat tullit haittaavat jalostusteollisuuden kehittymistä vähiten kehittyneissä maissa ja niiden jalosteiden vientiä. Niiden osuus kaikkien maataloustuotteiden viennistä on laskenut 17 prosenttiin 1994, pudotusta kahdeksisen prosenttia 20 vuodessa.

Oikeus omaehtoiseen maatalouspolitiikkaan

Maatalous on äärimmäisen merkittävä vähiten kehittyneille maille sekä ruoanlähteenä että väestön enemmistön tulonlähteenä, mutta sitä on laiminlyöty, toteaa YK kehitys- ja kauppajärjestön Unctadin pääjohtaja Rubens Ricupero vuoden 1997 LDC-raportissa ja jatkaa: ”Maatalous on asetettava ensi sijalle näiden maiden yleisemmissä kasvustrategioissa”.

Lähteet:

Unctad: The Least Developed Countries Report 1997 ja 2000

WTO: Agricultural Trade Performance by Developing Countries 1990-96,

FAO: The State of Food and Agriculture: Agricultural Trade: Entering a New Era? FAO Series No. 28, Rooma 1995

Dawkins, Kristin: Agricultural Prices and Trade Policy: Evaluating and Correcting the Uruguay Round Agreement on Agriculture, Institute for Agriculture and Trade Policy, Minneapolis, USA (selvitys laadittu Unctadin ja kansalaisjärjestöjen konsultaatioon 12.-14.12.1999 Geneveen)

IATP: Washington DC Meeting on the WTO Agreement on Agriculture: Food Security, Farmers and a Fair Place for the South, October 1998

Einarsson, Peter: The Disagreement on Agriculture, March 2001.

Unctad: Trade and Development Report, 1999.

World Bank: Attacking Poverty, World Development Report 2000/2001.

Ricuperon mukaan maatalouden kehittäminen lisää maaseutuväestön tuloja, mikä alentaa köyhyyttä ja parantaa maaseudun elinoloja. Kun tulot nousevat maaseudulla, se heijastuu kotimaan markkinoiden kasvuna. Maatalouden vahvistumisen myötä voidaan myös ryhtyä kehittämään jalostusteollisuutta, mikä tuo työpaikkoja maaseudulle ja kaupunkeihin.

Kepan vaatimukset:

- Suomen tulee autta vähiten kehittyneet maita suojaamaan kotimaisen maataloustuotannon ja jalostuksen kehittämistä. Tämä voi toteutua, jos LDC-maiden sallitaan käyttää kotimaisia tukia ja periä tuontimaksuja.
- WTO:n neljän prosentin tuontisääntöä ei pidä soveltaa vähiten kehittyneisiin maihin. Niiltä ei tule vaatia avaamaan maataloustuotteiden markkinoita tuonnille.
- Subventoitu vientidumppaus LDC-maihin ja dumppaukseen johtavat tuet on lopetettava ruokaturvan uhkana.

Lisätietoja:

YK:n LDC-konferenssin aikana Brysselissä:

Lotta Valtonen, kehityspoliittinen sihteeri, Kepa, **040-752 5378**

Mika Railo, tiedottaja, Kepa, **040-590 3446**

Rauno Merisaari, toiminnanjohtaja, YK-liitto, **040-500 3915**

Helsingissä:

Ilona Niinikangas, tiedottaja, Kepa, **09-584 23 233**

KEPA

KEHITYSYHTEISTYÖN PALVELUKESKUS
SERVICECENTRALEN FÖR UTVECKLINGSSAMARBETE
SERVICE CENTRE FOR DEVELOPMENT COOPERATION

ADDRESS: Sörnäisten rantatie 25 FIN-00500 Helsinki

PHONE: +358 9 584 233 **FAX:** +358 9 584 23 200

INTERNET: www.kepa.fi **eMAIL:** kepa@kepa.fi